

Bodil Hammarberg
Stadsmiljö
08-508 265 24
bodil.hammarberg@tk.stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2009-12-10

Möjligheten att inrätta ett holkprogram. Skrivelse till kommunstyrelsen. Svar på remiss

Förslag till beslut

Trafik- och renhållningsnämnden godkänner och överlämnar trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Magdalena Bosson
Förvaltningschef

Ted Ell
Avdelningschef

Pia Krensler
Enhetschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en skrivelse från Carin Jämtin (s) om möjligheten att inrätta ett holkprogram för att främja den biologiska mångfalden och bekämpa skadedjur. I skrivelsen föreslås holkar för kattugglor i stadens parker och grönområden, konstgjorda bon för duvhökar i västerort och att i samarbete med Stockholms ornitologiska förening ordna med konstgjorda bon och ringmärkning av tornfalk. Möjligheten att inrätta vinterbon för igelkottar bör undersökas. Arbetet skall ske i samverkan med skolor, ornitologiska föreningar och Naturskyddsföreningen.

Trafikkontoret ställer sig positivt till att främja den biologiska mångfalden och främja arter som kan decimera skadedjur. Från Trafikkontoret sker vissa insatser på Järvafältet och Årstafältet. Något specifikt holkprogram anser inte förvaltningen vara nödvändigt då holkar finns utsatta i ganska stor omfattning enligt uppgift från andra förvaltningar. Ett holkprogram ställer också krav på en plan för skötsel och uppföljning. Kontoret ställer sig positivt till att samarbeta med andra förvaltningar och organisationer för att på olika sätt gynna den biologiska mångfalden.

Bakgrund / Remissen

Carin Jämtin (s) har i en skrivelse till kommunstyrelsen begärt att staden skall utreda ett holkprogram för fåglar och fladdermöss. Syftet är att främja den biologiska mångfalden och bekämpa skadedjur. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till tre facknämnder; Trafik- och renhållningsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Utbildningsnämnden. Tre stadsdelsnämnder har fått ärendet på remiss; Hässelby-Vällingby sdn, Bromma sdn och Spånga-Tensta sdn. Remisstiden går ut den 20 december.

I skrivelsen föreslår Carin Jämtin att Stockholms stad i samarbete med Stockholms ornitologiska föreningar och Naturskyddsföreningen skall undersöka möjligheten att ta fram ett varierat och långsiktigt holkprogram i lämpliga parker och grönområden.

Många djur har idag svårt att hitta boplatser i Stockholm. Det gäller rovfåglar som kattuggla, duvhök och tornfalk men också fladdermöss och småfågel skulle kunna stöttas med konstgjorda boplatser i form av holkar/bohyllor. Att gynna rovfågel är ett bra sätt att minska antalet råttor och kaniner som ställer till stor skada i många parker.

Igelkottar, småfåglar och humlor skulle också inom ramen för förskolans och skolans verksamhet kunna stöttas i ämnesövergripande projekt där barnen får möjlighet att bygga holkar och ordna med vinterbon för igelkottar och andra smådjur. Carin Jämtin föreslår särskilda anslag och informationskampanj för skolklasser, ”adopta en igelkott”

Analys och konsekvenser

Många fågelarter är knutna till död ved, gamla barrskogar ekhagar och våtmarker. Dessa biotoper är en brist i vårt expansiva samhälle och bör gynnas för att stärka den biologiska mångfalden vilket innebär både extensiv och intensiv naturvård. Både fri utveckling genom att lämna vissa ytor i fred med torr ved och ”ostädade

hörn” och kontinuerlig hävd som bete och slätter mm är användbara metoder. Skötselplanerna för parker- och naturområden är viktiga för att gynna artrikedomen. Insektsätande fåglar och fladdermöss kan bidra till att minska tillgången på mygg. Fladdermöss är fridlysta i Sverige och är skyddade av den europeiska konventionen EUROBATS som utsträcker skyddet till fladdermössens boplatser och viktigaste jaktrevir. Man får varken skada eller störa fladdermöss eller hota deras livsmiljöer. Vad detta innebär konkret är fortfarande inte klarlagt i Sverige.

Det finns möjlighet att stötta arter genom att sätta upp konstgjorda boplatser både i form av holkar för fåglar och fladdermöss och boplatzformar för större rovfåglar.

En artrik natur skapar också förutsättningar för förskolor, skolor och allmänhet att utveckla ekologisk och biologisk kunskap genom praktiskt arbete och engagemang i olika skeenden. I dag saknas nätverk för att engagera skolor utan initiativ sker på lokal nivå. Sätta upp holkar för olika arter är ett sätt, att plantera nektarrika växter (t ex kryddväxter och fjärilsbuske) är ett annat, att skapa täta skyddande buskage för småfåglarna är ett tredje, att spara rishögar i naturmarken ger skydd till igelkottar, koltrastar m fl.

Trafikkontorets synpunkter

Flera av stadens förvaltningar berörs av de i skrivelsen föreslagna åtgärderna. Trafikkontoret förvaltar bland annat Årstafältet och Järva friområde och arbetar med de årliga parkinvesteringarna tillsammans med stadsdelförvaltningarna. Aktuella styrdokument är Stockholms Parkprogram godkänt av KF 2006, parkplaner upprättade för respektive stadsdel och Stockholms miljöprogram 2008-2011.

I Stockholms miljöprogram 2008-2011 fastslås att park- och naturmarkens biologiska mångfald skall värnas. Staden skall eftersträva att bedriva en ekologiskt inriktad skötsel av parker och grönområden. Restaurering av värdefulla mark- och vattenområden skall gynna naturligt förekommande arter. Den biologiska mångfalden gynnas av att tillräckligt stora värdefulla park- och naturområden sparas, olikåldriga trädbestånd gynnas i naturmark och parker samt att död ved får ligga kvar i naturområdena. Stadsbyggande bör motverka fragmentiseringen av naturområden. Livsrum och spridningsvägar påverkas av hur bebyggelsen utformas och den ekologiska strukturen bör vara en viktig parameter som vägs in i planeringen.

Parkprogrammet fastslår att det är nödvändigt att utveckla skötselmetoder på ett ekologiskt hållbart sätt som gynnar mångfald och olikåldrighet. Värdefulla biotoper bör skyddas och nya skapas i strategiska lägen. Det är viktigt att lämna kvar ytor i hörn av parker och grönområden som inte "städas" i alltför hög omfattning. Där kan bomaterial hämtas och igelkottar ha sin hemvist. Högstubbar och döda träd bör lämnas kvar fr a i skogs- och naturområden till glädje för olika hålbbyggare .

Järva friområde omfattas av höga naturvärden. Holkar är utsatta i stor omfattning genom och komplettering sker successivt. På södra Järvafältet finns holkar där tornfalk häckar och runt skogvaktarkärret är knipholkar uppsatta. De uppskattas också av koltrast och ekorre. Det är viktigt att holkarna har visst underhåll och tillsyn. Här kommer företrädesvis frivilliga krafter in i bilden som ornitologiska föreningar, Naturskyddsföreningen och kanske även skolor. Samarbetet med naturskolan vid Eggeby Gård som vänder sig till barn i olika åldrar går säkert att utveckla.

Årstafältet sköts i huvudsak som en landskapspark där ängsyterna slåträs 1-2 ggr per år. Fältet ligger strategiskt till som ett av de stora stadsnära öppna gräsfälten i anslutning till fåglarnas flyttstråk. Dess öppenhet, som innebär att det är lättare för fåglarna att hålla uppsikt på rovdjur, gör det till en attraktiv rastplats, 149 arter har skådats där. Trafikkontoret har kontakter mer ornitologer som ger förslag på olika åtgärder. Sommaren 2009 odlades de öppna åkerlapparna med solrosor, lin, ärtor, klöver och raps för att gynna olika fågel och insektsarter. Kontoret har för avsikt att till våren 2010 lägga ut en eller två flottar i dagvattendammen för sjöfågel att vila och kanske t o m häcka på. Förslaget har kommit från allmänheten som upplever att många fåglar är ansatta av lösspringande hundar. Buskagen på fältet lämnas orörda till skydd för fåglar och smådjur t ex igelkott. Eftersom det är gott om sork flyger tornfalkar från boplatser på Riddarholmen ända ut till fältet för att fänga byte.

I beredningen av det här ärendet har synpunkter och underlag inhämtats från berörda förvaltningar. Den gemensamma bedömningen är att inget särskilt holkprogram behöver upprättas utan befintliga styrdokument för att säkra den biologiska mångfalden är tillräckliga. Förvaltningen ser emellertid positivt på förslag och idéer som kan stärka fågellivet, gynna fladdermöss och utöka den biologiska mångfalden i de parker/ naturområden som trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för. Förslag till olika åtgärder inom dessa parker beaktas i görligaste mån och inom ramen för budget.

Rapporten "Duvhök i Stockholm 2007" beskriver häckningsframgång hos duvhökspår i Stockholm. God tillgång på föda och fungerande boplatser, en del konstgjorda, visar på en framgångsrik häckning i många fall. Många ungar faller offer första levnadsåret pga av bebyggelse, där utgör fönstren ett stort hot. Stadsdelarna parkinvesteringar som trafikkontorets landskapsarkitekter är projektledare för har stadsdelens parkplan som styrdokument. I dessa finns särskilda avsnitt om biologisk mångfald och ekologisk infrastruktur. I samband med upprustning av parkerna bör man utifrån parkplanen gynna den biologiska mångfalden både i planering, anläggning och inte minst i upprättandet av skötselplaner. Det finns säkert möjlighet och motiv att skapa lokala holkprojekt i samband med parkupprustningar där så är lämpligt och intresse finns från närliggande förskolor/skolor.

När det gäller bidrag till olika typer av naturprojekt har riksdagen beslutat om medel till lokala naturvårdsprojekt ,LONA, som kommunerna kan söka via länsstyrelsen, 50 mnkr per år är avsatta till olika projekt från 2010. Att söka medel för lokala naturvårdsprojekt är möjligt för staden. Trafikkontoret ställer sig positivt till att samarbeta med miljöförvaltningen, exploateringskontoret andra förvaltningar och organisationer kring den biologiska mångfalden.

Trafikkontorets förslag

Trafikkontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden godkänner och överlämnar trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Slut